

20 De Testamentmaker

Hebr. 8:8-12 is een aanhaling van Jer. 31:31-34. Daar worden de twee verbonden tegenover elkaar gesteld, die God met het huis van Israel maakt, het oude verbond van Sinai, en het nieuwe, dat nog toekomstig is, Mozes, de middelaar van het oude verbond, wordt daar geplaatst tegenover Christus, die van het betere verbond de Middelaar is. (Vs. 6.)

In het 9de hoofdstuk wordt het oude verbond nog nader omschreven, en dan wordt gesproken over Christus, den Hoogepriester der toekomende goederen, die niet met het bloed van kalveren en bokken, maar met Zijn eigen bloed ingaat in het heiligdom en een eeuwige verlossing teweeg brengt. En dan wordt Hij in vers 15 de Middelaar van het nieuwe testament genoemd, en tot het 25ste vers wordt verder steeds gesproken van het testament. De lezer komt natuurlijk op de gedachte, dat hier van iets anders sprake is dan in hoofdstuk 8, want een verbond is geen testament. Een verbond is een overeenkomst, waarbij twee personen, ook wel twee mogendheden, wederzijdsche verplichtingen op zich nemen. Een testament is een laatste wilbeschikking, die pas van kracht wordt, wanneer hij, die het testament maakte, sterft.

We lezen dan in het 16e en 17e vers. "Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood van den testamentmaker tusschenkome, want een testament is vast in de dooden, dewijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft." Daarmee wordt onze indruk versterkt, dat het hier gaat om een laatste wilbeschikking, en dat er gesproken wordt over den dood van Christus als erflater. Dat doet evenwel vreemd aan, want Christus wordt in de Schrift anders nergens voorgesteld als de erflater; Hij is de erfgenaam, (Hebr. 1:2.) met Wien wij mede-erfgenamen van God zijn. (Rom. 8:17.) God wordt voorgesteld als de erflater, en we kunnen toch in Hebr. 9:16, 17 niet lezen, dat God sterft.

Dat het betoog van den schrijver hier in de war schijnt te loopen, ligt intusschen enkel aan de vertaling. Het Grieksche woord, dat in Hebr. 8 door verbond vertaald is, en ook nog in Hebr. 9:4, diathikè, wordt van het 15e vers af vertaald door testament, alsof een testament hetzelfde was als een verbond. Dat komt, omdat men het woord testamentmaker uit vers 16 en 17 niet begrepen heeft.

Dat ik hier den vinger op de wonde leg, blijkt uit verschillende nieuwe vertalingen, die in vers 15 en vers 20 het woord verbond gebruiken, evenals in 2 Kor. 3:6 en 14, en in de instellingswoorden van het avondmaal, Matth. 26:28; Mark. 14:24; Luk. 22:20 en 1 Kor. 11:25, waar de Statenvertaling ook overal testament heeft. Maar die vertalingen laten toch in Hebr. 9:16 en 17 het woord testament staan, en er zijn er, die zelfs het woord testamentmaker vervangen door erfater, testateur, alsof het in die verzen dan toch ging over een testament.

De oorzaak van al dat misverstand is deze, dat men verzuimt, de volgende verzen te lezen. We worden daar verwezen naar de inwijding van het oude verbond. Dat geschiedde ook met bloed, zegt vers 18, en daaruit konden we reeds weten, dat de dood van den "testamentmaker" diende tot inwijding van het nieuwe verbond. In Ex. 24:6-8 nam Mozes het bloed van kalveren en bokken, besprengde daarmee het boek en het volk, den tabernakel en de vaten van den dienst en zeide: "Dit is het bloed des verbonds." En met dat bloed van kalveren en bokken wordt het bloed van Christus vergeleken. Dat kalf was de "testamentmaker," de verbondmaker van het oude verbond, en in denzelfden zin is Christus de verbondmaker van het nieuwe verbond.

Dat wordt nog duidelijker, wanneer we ons herinneren, dat in ouden tijd bij het sluiten van een verbond een of meer dieren werden geslacht en in stukken gedeeld, die tegenover elkander werden gelegd, en de contracteerende partijen gingen tusschen die stukken door. We hebben daarvan een beschrijving in Gen.

voor Israel. Zijn evangelie getuigt daarvan. Paulus is de apostel der heidenen. Het evangelie der besnijdenis en het evangelie der voorhuid hebben vele dingen gemeen, want beide zijn evangeliën aangaande Christus, en beide prediken de verlossing door Zijn bloed. Maar wat de twaalv prediken, is het evangelie des Koninkrijks; wat Paulus predikt, is het evangelie der gemeente. De twaalv prediken de redding der wereld door middel van Israel; Paulus predikt de redding der uitverkorenen buiten Israel om. Wat speciaal het evangelie van Paulus is: rechtvaardiging, verzoening, genade, dat komt bij Johannes niet voor; en wat speciaal het evangelie van de twaalv is: het Koninkschap van Christus, dat komt bij Paulus niet voor. Hoe kan men dan zeggen, dat Johannes' evangelie voor de gemeente uit de heidenen is?

A. Lukkien

15:9,10 en 17, waar Abraham vijf dieren slachtte, middendoor deelde en tegenover elkander legde, en dan was daar een rookende oven en vurige fakkel, die tusschen de stukken doorging. Het was een verbond van Gods zijde alleen — het is immers niet waar, wat in het doopsformulier staat, dat in alle verbonden twee deelen begrepen zijn: dat geldt alleen van een werkverbond, maar niet van een genadeverbond — en daarom ging Abraham niet tusschen de stukken door.

In Jer. 34:19 wordt eveneens gesproken van lieden, die een verbond sloten en daarbij tusschen de stukken doorgingen.

Dat geslachte en in tweeën gedeelde dier was de verbondmaker; het verbond was niet van kracht, zoo lang dat dier leefde. Evenzoo was het nieuwe verbond, dat God met Israel sloot, niet van kracht, zoo lang Christus nog leefde. Hij moest sterven, niet als erfflater, maar als degene, in wien God een nieuw verbond maakte met Israel, zooals kalveren en bokken als voorbeeld moesten sterven, toen God bij Sinai het oude verbond maakte.

Het Grieksche woord, dat in de Statenvertaling door testamentmaker weergegeven is, luidt diathemenos. Dat is een tegenwoordig deelwoord in den lijdenden vorm, wat in het Nederlandsch niet in één woord weergegeven kan worden. Het werkwoord diatithémi beteekent een beschikking maken; diathemenos is: beschikking gemaakt wordende. De diathemenos is degene, in wien de beschikking gemaakt wordt. Waar we in onze vertalingen diathèmi weergeven door verbond maken, (Hand. 3:25; Hebr. 8:10 en 10:16, ook door verordineeren Luk. 22:29.) daar behoort diathemenos vertaald te worden door verbondmaker, maar dan in den zin van de kalveren en bokken; het is Hij, in wien het verbond gemaakt wordt, niet Hij, die het verbond maakt. God maakt in Christus het nieuwe verbond met Israel. De vertaling erfflater heeft met het woord diathemenos niets te maken.

Ik mag hierbij wel even de opmerking maken, dat van erven, erfenis, erfgenaam in onzen Westerschen zin in de Schrift niet

gesproken wordt. Het is altijd een toewijzing. Israel erfde Kanaän niet na den dood van den vorigen bezitter, maar het werd hun door God toegewezen, ieder zijn deel, en die toewijzing geschiedde door het lot. De Grieksche woorden, die in de Schrift gebruikt worden voor erven, erfenis, erfgenaam, zijn dan ook gevormd van het woord klèros, dat lot beteekent.

Vraag: Waarom noemen wij de beide deelen van de Schrift toch Oud en Nieuw Testament?

A. Lukkien

(11:52.) Die verstrooiden zijn de heidenen, zegt men. Maar die heidensche kinderen Gods zijn niet verstrooid, want ze zijn nooit bijeen geweest. Het woord verstrooid wijst in het Grieksch op een daad; ze zijn verstrooid geworden en waren dus eerst bijeen. Jakobus en Petrus hebben aan deze verstrooide kinderen Gods hun brieven geschreven; aan deze andere schapen, die niet meer in den stal van het Joodsche land waren. Paulus heeft hun op zijn reizen het evangelie van het Koninkrijk verkondigd. De verstrooiden, de andere schapen zijn de Joden buiten het land, in tegenstelling met het volk, dat nog in het land was

Christus is de Zaligmaker, de Redder der wereld, zegt het evangelie van Johannes, (4:42.) en met dat woord wereld gaat Johannes tot de uiterste grenzen. Maar als we Paulus den apostel der heidenen noemen en zijn evangelie het evangelie der voorhuid, dan moeten we nooit vergeten, dat zijn evangelie slechts is voor een tusschenperiode. Het gaat bij Paulus alleen om de uitverkorenen, die de gemeente van Christus vormen, en die gezegend zullen worden onder de hemelingen. Het gaat bij Paulus niet om de bekeering van de wereld. Dat Christus de Zaligmaker der wereld genoemd wordt, is juist een bewijs, dat het evangelie van Johannes niet Paulinisch is. Tegenwoordig is Christus de Redder der wereld niet. Hij laat de volken aan hun lot over; Hij laat Israel in de verharding. Hij wacht, tot de gemeente voltallig is. Die gemeente wordt gered buiten Israel om. Maar wanneer die gemeente volgens 1 Thess. 4 opgenomen is, dan zal het blijken, wat de Samaritaan reeds geloofden, dat Hij de Redder der wereld is, eerst van Israel en dan van alle volken.

Christus neemt de zonde der wereld weg op de wijze, die door de profeten aangekondigd is. Tegenwoordig verzoent Hij alleen de uitverkorenen. Laten we toch onze bedeeeling niet verwarren met de bedeeelingen, die nog zullen volgen. Wat Johannes van de redding der wereld zegt, wordt vervuld, wanneer de bedeeeling der gemeente afgeploopen is.

Johannes is een van de twaalf apostelen des Lams, een apostel

zelfde. "Opdat hij aan Israel zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen," zegt Johannes de Dooper. (1:31.) Opdat Hij aan Israel zou geopenbaard worden. Alle profeten hebben er over gesproken, dat Hij aan Israel het Koninkrijk zou oprichten, en dat dan door Israel het heil tot de andere volken zou komen, (Ps. 102:14-23.) en bij die profetieën sluit Johannes aan. Eerst Israel, dan de volken. De Koning der Joden, dat is de inhoud van het evangelie van Johannes. En daarnaast dat andere: de Zoon van God. Johannes geeft het op als het doel, waartoe hij zijn evangelie heeft geschreven: "Deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Messias, (de Christus; zie 1:42 en 4:25.) de Zoon van God." (20:31.)

Dat Hij tot Israel kwam, staat ook in 1:11: "Hij is gekomen tot Zijn eigendom, en Zijn eigenen hebben Hem niet aangenomen." (Conc. vert.) De gemeente heeft Hem wel aangenomen; Zijn eigenen, die Hem niet hebben aangenomen, wie kunnen dat anders zijn dan Zijn volk Israel?

Maar, zegt ge, het evangelie van Johannes strekt zich toch verder uit dan tot Israel alleen. De Dooper kondigt Christus toch aan als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. (1:29.) Zeker, en dat is geheel in overeenstemming met de oude profetieën. De zonde der wereld wordt weggenomen, nadat Israel aangenomen is. En bij het volk Israel is Christus het Lam Gods. Zoo noemt Hem Jesaja, (53:7.) zoo ook Petrus (1 Petr. 1:19, 20.) en heel Openbaring door wordt Hij gezien als het Lam. Maar Paulus noemt Christus nooit het Lam, want Paulus is de apostel van de heidenen, aan wie God geen lam ten brandoffer had voorgeschreven.

In Johannes' evangelie noemt Christus Zich de Goede Herder, en Hij zegt, dat Hij nog andere schapen heeft, die niet van den stal zijn, en die Hij ook wil toebrengen, opdat het één kudde en één herder wordt. (10:16.) Die andere schapen zijn de heidenen, zegt men. "Niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen."

Er is misschien geen woord, waarmee de Statenvertalers zoo zorgeloos omgegaan hebben als met het woord zalig. Zij geven het als vertaling van twee geheel verschillende woorden, en stichten daardoor groote verwarring.

Het zijn aan de eene zijde het werkwoord soozoo, redden, en de daarvan afgeleide woorden sootèria, redding, en sootèr, redder, en aan de andere zijde het woord makarios, gelukkig, en de afgeleide woorden makarizoo, gelukkig achten, en makarismos, gelukkig-achting.

Bij ons heeft het woord zalig de beteekenis gekregen van: in de hoogste mate gelukkig, en Christenen denken daarbij aan het geluk, dat in den hemel gesmaakt wordt, althans volgens onze voorstelling. We denken ons dan dien hemel als een paradijs en lusthof of als een stad met gouden straten, twee voorstellingen, die beide niet Schriftuurlijk zijn. Doch dat tusschen twee haakjes. En dan zingen we over de lieflijkheên van 't zalig hemellevën, zonder er aan te denken, dat die regel volstrekt geen berijming is van Ps. 16:11, waar alleen staat: "Lieflijkheden zijn in Uw rechterhand eeuwiglijk." Doch dat ook tusschen twee haakjes.

De vertaling van soozoo is redden. Redden is uithelpen, wegrukken uit een gevaar, dat onmiddellijk dreigt. Nu is natuurlijk wie uit een gevaar gered wordt, wel gelukkig, maar redden heeft toch niet dezelfde beteekenis als gelukkig maken.

Dat het werkwoord soozoo redden beteekent, wisten ook de Statenvertalers wel. Ze hebben het elf maal vertaald door verlossen, een en veertig maal door behouden, en drie en veertig maal door zalig maken. Nu is verlossen los maken uit iets dat vasthoudt, en behouden wijst op iets, dat in gevaar verkeert van verloren te gaan; beide woorden geven niet precies weer wat met redden bedoeld wordt, maar het komt er toch dicht bij. En datzelfde woord heeft men vertaald door zalig maken, gelukkig maken.

Nu is het een eisch van goed vertalen, dat hetzelfde woord zoo mogelijk altijd door hetzelfde woord in de andere taal wordt weergegeven. Een woord heeft immers als regel maar één beteekenis. Wanneer we nu de proef nemen met alle vijf en negentig teksten, waarin het woord soozoo voorkomt, dan zien we, dat we dat volstrekt niet altijd kunnen vertalen door zalig maken. Ik noem een paar voorbeelden.

Hand. 27:20. Lees daar eens: "Zoo werd ons voorts alle hoop van zalig te worden benomen."

Vers 31. "Indien deze in het schip niet blijven, gij kunt niet zalig worden."

Matth. 14:30. Als Petrus begint te zinken, roept hij niet: "Heer, maak mij zalig!"

Jak. 5:15. "Het gebed des geloofs zal den zieke zalig maken."

Mark. 15:30. "Maak u zelf zalig en kom af van het kruis."

In deze teksten staat in de Statenvertaling behouden. Redden zou nog beter zijn.

Met het woord verlossen gaat het evenzoo; dat kan ook niet vervangen worden door zalig maken. Lees maar eens in Matth. 27:42 en 49: "Anderen heeft Hij zalig gemaakt, Zich zelf kan Hij niet zalig maken . . . Laat ons zien, of Elia komt om Hem zalig te maken,"

Lees eens in Judas:5, dat de Heer het volk uit Egypte zalig gemaakt heeft.

Verlossen is hier goed. Redden zou nog beter zijn.

In de twee en vijftig gevallen, dat soozoo door verlossen of behouden vertaald is, kan zalig maken niet gebruikt worden. Beteekent soozoo dan in de overige drie en veertig gevallen gelukkig maken? Of beteekent het ook daar reddend? Een paar voorbeelden op de rij af.

Matth. 1:21. "Hij zal Zijn volk redden van hun zonden."

Matth. 10:22. "Wie volstandig zal blijven tot het einde, die zal gered worden."

lus gebruikt den Galaten-brief en een deel van den Romeinenbrief om aan te toonen, dat de geloovige van deze bedeeeling niet onder de wet is; Johannes toont niet aan, dat de geloovige Israeliet wel onder de wet is, maar hij veronderstelt het als iets, dat van zelf spreekt. "Heeft Mozes u niet de wet gegeven? En niemand van u doet de wet," zegt de Heer. (7:19.) Johannes noemt de wet wel dertien maal, Mattheüs acht maal, Lukas negen maal, Markus niet één maal, wel een bewijs, dat het evangelie van Johannes een evangelie van Israel is.

Daarom herinnert Johannes ook telkens aan Mozes. Mozes heeft de wet gegeven; (7:19.) Mozes heeft de komst van den Messias voorzien; (1:46.) Mozes klaagt aan. (5:45.) Wat heeft de gemeente uit de Heidenen met Mozes te maken! De wet is immers alleen aan Israel gegeven. (Ps. 147:19, 20.) Paulus noemt de wet alleen, om te betoogen, dat de gemeente uit de heidenen niet aan de wet onderworpen is. Ons kan Mozes niet aanklagen.

Dat het Johannes-evangelie Joodsch is, blijkt ook wel daaruit, dat Abraham er zoo vaak in genoemd wordt, vaker nog dan in de andere evangeliën. De tempel is nog het huis des Vaders, (2:16.) en het volksleven is zoo Joodsch, dat Johannes ons zelfs naar twee feesten brengt, die anders nergens in het Nieuwe Testament genoemd worden: het Loofhutfenfeest (7:2.) en het feest van de vernieuwing des tempels. (10:22. Zie Ezra 6:11.) dat niet eens van God ingesteld was.

Johannes spreekt over de verharding van Israel, (12:38.) en haalt evenals de andere evangelisten en Paulus het woord uit Jes. 6 aan. Maar wat Paulus openbaart: dat hun verwerping de aanmerking is der wereld, dat werd niet aan Johannes ter openbaring gegeven, en daaruit blijkt wel duidelijk, dat hij een apostel is van Israel. Was hij onze apostel, dan zou hij hier over de gemeente gesproken hebben.

Paulus zegt in Rom. 15:8, dat Jezus Christus een dienaar der besnijdenis is geworden. Het evangelie van Johannes zegt het-

wel tachtig maal het woord genade schrijft, gebruikt Johannes het slechts drie maal.

In het evangelie van Paulus ligt de klemtoon daarop, dat Christus gestorven is voor onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. In het evangelie van Johannes is Christus evenzeer het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegdraagt, maar de vergeving der zonden hangt af van de erkenning van Jezus als den Messias. "Indien gij niet gelooft, dat ik (die) ben, gij zult in uw zonden sterven," zegt Hij tot de Joden, en op hun vraag: "Wie zijt gij?" antwoordt Hij: "Wat ik van den beginne ulieden ook zeg." (8:24, 25.) Erkennen van Jezus als den Messias van Israel, daar gaat het om. Andreas zeg tot Simon: "Wij hebben gevonden den Messias." (1:42.) Filippus zegt tot Nathanael: "Wij hebben dien gevonden van wien Mozes in de wet geschreven heeft en de profeten." (1:46.) De Samaritaansche vrouw verwacht den Messias, en Hij zegt tot haar: "Ik ben het." (4:25, 26.)

Dat Hij de Messias van Israel is sluit tevens in, dat Hij de Koning is van Israel. In Ps. 2:6 heet Hij de Koning, in Ps. 2:2 de Messias, de Gezalfde. (Waar in onze vertaling Gezalfde staat, staat in het Hebreuwsch Messias.) En als Israels Koning teekent Johannes Hem. "Rabbi, Gij zijt de Koning Israels," zegt Nathanael bij de begroeting; (1:50.) de Koning Israels, zoo noemt Hem de schare bij Zijn intocht. (12:13.) Paulus gebruikt den Koningsnaam slechts eenmaal, en dan niet ten opzichte van de gemeente; (1 Kor. 15:25.) Johannes wel veertien maal, meer dan Mattheüs in zijn Konings-evangelie. Het is dan ook merkwaardig, dat Johannes het Koningsopschrift op het kruis het volledigst geeft: "Jezus de Nazarener, de Koning der Joden." (19:19.) Johannes doet het juist uitkomen, dat de Heer als Koning der Joden gekruisigd is. "Zal ik uw Koning kruisigen?" vraagt Pilatus, en de overpriesters antwoorden: "Wij hebben geen koning dan den keizer." (19:15.)

Het evangelie van Johannes leeft in de sfeer van de wet. Pau-

Matth. 18:11. "De Zoon des menschen is gekomen om te redden dat verloren was."

Matth. 19:25. "Wie kan dan gered worden?"

Of de vier laatste: Jak. 1:21. "Hetwelk uw zielen kan redden."

Jak. 2:14. "Kan dat geloof hem redden?"

1 Petr. 4:18. "Indien de rechtvaardige nauwelijks gered wordt."

Openb. 21:24. "De volkeren, die gered worden, zullen in haar licht wandelen."

Of vier op de rij in liet midden: Rom. 10:13. "Die den naam des Heeren zal aanroepen, zal gered worden."

Rom. 11:26. "Alzoo zal geheel Israel gered worden."

1 Kor. 1:21. "Door de dwaasheid der prediking te redden, die gelooven."

1 Kor. 7:16. "Wat weet gij, vrouw, of gij den man zult redden?"

Redden is het woord, dat overal past, niet alleen waar onze vertalers verlossen of behouden hebben geschreven, maar ook waar ze zalig maken en zalig (gemaakt) worden hebben vertaald. En wij doen verstandig, overal waar in ons Nieuwe Testament zalig maken en zalig worden staat, te lezen: redden en gered worden.

De zaak is niet dat we gelukkig worden gemaakt. Een mensch, die geen zondaar zou zijn, zou ook gelukkig kunnen worden gemaakt. Maar de zaak is, dat we gered worden uit den nood en het gevaar, waarin we verkeerden. Dat brengt wel geluk mee maar als we het woord zalig maken gebruiken, denken we te veel aan het gevolg: gelukkig worden, en te weinig aan de daad van God door Christus: redden. Het woord zalig maken maakt ons zelfzuchtig. Het woord redden geeft God de eer.

Met het woord soofèria, redding, is al hetzelfde geschiedt als met soozoo, redden. Het is op drie wijzen vertaald: door verlossing, door behoud, of behoudenis en door zaligheid. Doch slechts twee maal door verlossing, in Luk. 1:71 en in Hand. 7:25

26 Johannes voor de Gemeente

Een paar vriendelijke lezers brengen mij onder het oog, dat ik in de scheiding tusschen de twee evangeliën van Gal. 2:7, dat der besnijdenis en dat der voorhuid, te ver ga. Johannes, zoo zeggen ze, moge een apostel van Israel zijn, maar zijn evangelie is toch voor de gemeente. Ik wil die kwestie gaarne nader bezien, te meer omdat de overlevering vertelt, dat Johannes na den dood van Paulus diens werk heeft voortgezet, en vele jaren bisschop van Efeze is geweest. We zouden dus naast Paulus ook Johannes hebben als heidenapostel.

Nu zegt natuurlijk zulk een overlevering ons niets; we vragen alleen, wat de Schrift zegt. En dan weten we, dat Johannes het laatst genoemd wordt in Gal. 2 als een pilaar van de gemeente te Jerusaleem, en dat hij later op Patmos de Openbaring van Jezus Christus ontving. Om te weten of zijn evangelie een evangelie is voor de gemeente uit de heidenen, moeten we ons wenden tot dat evangelie zelf.

En dan merken we allereerst op, dat Paulus in zijn brieven de heidenen wel vijf en veertig maal noemt, en Johannes noemt ze in zijn evangelie niet één maal. Evenzoo noemt Johannes nergens de gemeente, en Paulus noemt ze wel vijftig maal. Nu zou het toch wel vreemd zijn, dat Johannes zijn evangelie schreef voor de gemeente uit de heidenen, en dat hij ze nergens noemde.

Maar ook wat speciaal het evangelie van Paulus is, is in het evangelie van Johannes niet te vinden. Het evangelie van Paulus is de boodschap, dat de zondaar onniet gerechtvaardigd wordt, doordat de gerechtigheid van Christus hem wordt toegerekend; (Rom. 3 en 4.) dat God de wereld met Zich zelf verzoent en haar de zonde niet toerekent. (2 Kor. 5.) Het evangelie van Paulus is de boodschap van absolute genade. Wanneer Johannes ook onze apostel was, dan zou hij datzelfde prediken. Maar het woord rechtvaardigen of het woord toerekenen gebruikt hij nergens, evenmin het woord verzoenen, en waar Paulus in zijn brieven

en twee maal door behoud en behoudenis, in Hebr. 11:7 en in Hand. 27:34. In deze teksten kan men niet zaligheid lezen. Zij luiden: "Een verlossing van onze vijanden en van de hand van allen, die ons haten." — "Mozes meende, dat de broeders zouden verstaan, dat God door zijn hand hun verlossing geven zou." — "Noach heeft de ark toebereid tot behoudenis van zijn huisgezin." — "Ik vermaan u dan spijs te nemen, want dat dient tot uw behoud." Lees daar eens zaligheid, en ge ziet, dat het niet kan. Redding zou in deze vier teksten het juiste woord zijn.

Maar dan vindt ge nog drie en veertig maal het woord sootèria vertaald door zaligheid.

Bovendien vindt ge het woord zaligheid nog twee keer, waar het Grieksch niet sootèria heeft, maar chairein, verblijden. De broeders in Jerusaleem wenschen de broeders uit de heidenen geen zaligheid, maar blijdschap. (Hand. 15:29.) Hetzelfde wenscht Jakobus aan de twaalf stammen. (Jak. 1:1.) Wanneer we daar zaligheid vertalen, dan moeten we het ook doen in Hand. 23:26, waar Claudius Lysias aan Felix zijn groetenis zendt. Hij wenscht hem geen groetenis, maar blijdschap. Het was de gewone Grieksche groet.

Wanneer nu van het woord sootèria blijkt, dat het op vier plaatsen onmogelijk vertaald kan worden door zaligheid, dan is er reden om te vragen, of het in de overige drie en veertig gevallen niet beter zou worden vertaald door redding.

Ik sla daartoe weer eenige teksten op. 2 Kor. 6:2 luidt: "Ziet, nu is het de dag der redding."

2 Kor. 7:10. "De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekeering tot redding."

Ef. 1:13. "Het evangelie uwer redding."

Hebr. 1:14. "Die de redding beërven zullen."

Hebr. 2:3. "Indien wij op zoo groote redding geen acht geven."

Hebr. 2:10. "De Overste Leidsman humner redding."

Hebr. 5:9. "Hij is een oorzaak der eeuwige redding geworden."

Hebr. 6:9. "Geliefde broeders en die de redding hebben."
(C.V.)

Hebr. 9:18. "Hij zal gezien worden van hen, die Hem tot redding verwachten."

1 Petr. 1:5. "De redding, die bereid is om geopenbaard te worden in den laatsten tijd."

1 Petr. 1:9,10. "De redding der ziel, van welke redding ondervraagd en onderzocht hebben de profeten."

Dat zijn twaalf van de drie en veertig gevallen, en als de lezer telkens, wanneer hij het woord zaligheid ontmoet, redding leest, dan zal hij bemerken, dat de Schrift met het woord sootèria niet in de eerste plaats het geluk bedoelt, dat de geloovige smaakt, maar de redding uit het gevaar van de zonde en het verderf, welke redding hij van God heeft ontvangen. Het is, zooals ik bij het woord soozoo opmerkte: bij zaligheid gaat het over wat wij krijgen; bij redding over wat God doet. Daarom is redding het juiste woord, overal waar de Statenvertaling zaligheid heeft.

De lezer ziet, dat ik het woord zaligheid zou willen opruimen, gelijk de uitdrukking zalig maken en zalig worden. En ik zou ook den naam Zaligmaker willen opruimen, om onzen Heer voortaan onzen Redder te noemen. Ik zou ook het woord Heiland niet willen gebruiken, want dat woord beteekent letterlijk de heelende, de heeler, de genezer, en onze Heer, "die al onze krankheden geneest" — in de toekomst die van Israel Ps. 103:3; nu doet Hij het nog niet — onze Heer is toch niet in de eerste plaats onze Genezer, maar onze Redder.

Onze Statenvertaling heeft twee maal dien naam bijna gebruikt. Zij vertaalt sootèr door Behouder in Ef. 5:23, "Christus is het Hoofd der gemeente en Hij is de Behouder van het lichaam", en in 1 Tim. 4:10. "Wij worden gesmaad, omdat wij gehoopt hebben op den levenden God, die de Behouder is aller menschen, allermeest der geloovigen." De vertaling Redder zou nog beter zijn. Maar waarom niet altijd Behouder, of nog liever Redder gebruikt? Soozoo is reddèn, een sootèr is een redder, en

God is immers in Christus onze Redder en de Redder van alle menschen?

Wanneer wij concordant willen vertalen, en dus zoo nauwkeurig mogelijk weergeven, wat er in het Grieksch staat, wat dus Gods Geest door de pen van apostelen en evangelisten heeft geschreven, dan lezen we in plaats van zalig maken, zalig worden, zaligheid en Zaligmaker de woorden reddden, gered worden, redding en Redder. Dan begrijpen we beter dan bij onze gewone vertaling, dat de Schrift met deze woorden altijd onze redding bedoelt, en dus altijd spreekt over wat God in Christus voor ons en aan ons deed.

Het andere woord, dat onze vertalers door zalig hebben weergegeven, huidt makarios. Dat beteekent werkelijk gelukkig. En onze vertalers hebben het inderdaad twee maal zoo vertaald. Paulus zegt in Hand. 26:2: "Ik acht mij zelf gelukkig, koning Agrippa, dat ik mij heden voor u mag verantwoorden." Daar kunt ge niet zalig lezen. En in 1 Kor. 7:40 zegt hij, dat een weduwe, die alleen blijft, gelukkiger is dan zij, die hertrouwt. Lees daar zaliger, en gij haalt het Roomsche nonnendom binnen.

Uit deze twee voorbeelden blijkt duidelijk, dat het woord makarios gelukkig beteekent, en niets te maken heeft met het hemellevē, ook niets te maken heeft met onze redding uit dood en verderf. Het woord beteekent eenvoudig gelukkig. Dat blijkt ook bij de afgeleide woorden.

Makarizoo is gelukkigen, gelukkig achten, gelukkig noemen. Jakobus gebruikt dat woord: "Zie, wij achten hen gelukzalig, die verdragen." (5:11.) Daarmee bedoelt hij niet, dat ze door hun verdragen gered worden, maar de geredde menschen, die verdragen, acht hij gelukkig. Dat bedoelt ook Maria in haar lofzang: "Van nu aan zullen mij zalig spreken alle geslachten." (Luk. 1:48.) Dat is geschied: alle geslachten hebben de moeder des Heeren gelukkig geacht, maar niemand zal beweren, dat Haar

eerste aan Paulus toevertrouwd werd, en dat wij heidenen dus ons evangelie moeten zoeken bij onzen apostel Paulus, en niet bij de apostelen der Joden, leg ik dan de Schrift uit? Neen, dan wijs ik alleen aan, wat er staat. En wanneer ik dan de brieven van Paulus met de andere deelen der Schrift vergelijk en ik zoek naar de punten van verschil, leg ik dan de Schrift uit? Of wanneer ik de teksten uitschrijf, waarin de Schrift over alverzoening spreekt, en ik verander er geen letter aan, leg ik dan uit?

Ik dank God, dat ik geleerd heb de Schrift te lezen. Juist dat vele uitleggingen de Schrift tegenspreken, en elkander bovendien tegenspreken, heeft mij geleerd, de Schrift eenvoudig te gelooven, zonder te vragen, wat linksche of rechtsche uitleggers er van zeggen. Ik wil gaarne van allen leeren, maar gelooven doe ik alleen de Schrift.

A. Lukkien

samenkomsten gebeden moest worden voor alle menschen ter wereld, hoofd voor hoofd. Bedoeld is, zei hij, voor alle soorten van menschen, en zoo worden ook in het vierde vers alle soorten van menschen bedoeld.

Wanneer ik op mijn beurt dezelfde methode ga toepassen in Kol. 1:16 en 20: alles door Christus geschapen en alles door Christus verzoend, dan ben ik een ketter. Dat eerste alles, zegt men dan, beteekent wel alles, maar het tweede alles beteekent niet alles. Waarom zegt men dat? Omdat men niet gelooft, dat alles door Christus verzoend wordt.

Maar om terug te komen op 1 Tim. 2:1 en 4. Is het wel waar, dat niet voor alle menschen gebeden moet worden? Zeker, de namen van de twee milliard menschen kunnen niet alle genoemd worden. Maar als ik God bid voor de stad, waar ik als vreemdeling verkeer, (Jer. 29:7.) dan bid ik toch ook niet voor de steenen en straten, maar voor al de inwoners.

Paulus vermaant inderdaad om te bidden voor alle menschen, en inzonderheid voor koningen en overheden, en in vers 4 zegt hij inderdaad, dat God wil, dat alle menschen gered worden, gelijk hij ook in 1 Tim. 4:10 zegt, dat God de Behouder, de Redder is van alle menschen. De schrijver van het artikel, waarover ik spreek, zegt verder, dat de redding alleen de uitverkorenen geldt; volgens zijn redeneering moet dan ook alleen voor de uitverkorenen worden gebeden.

Uitleggen is maar al te dikwijls: wegedeneeren wat er staat, omdat men het niet gelooft. God zegt ons nergens, dat wij de Schriften moeten uitleggen; we moeten ze gelooven. De mannen, die naar Emmaus gingen, werden bestraft, omdat ze de Schrift niet geloofden. Daarom is het eenige, wat we van de voorgangers noodig hebben: dat ze ons de Schriften openen; ons laten zien, wat er staat. "Alzoo is er geschreven," zegt Christus, als Hij de Schriften opent.

En wanneer ik nu bij voorbeeld in Gal. 2:7 lees, dat er twee evangeliën zijn, één van de heidenen en één van de Joden; dat het

moederschap haar gered heeft van de zonde. Zij zelf allerminst. "Mijn geest verheugt zich in God, mijn Redder," zegt ze in het vorige vers, en we doen niet mee met de Roomsche kerk, die haar zalig en heilig heeft verklaard en haar afgodische eer bewijst. Evenmin willen we de begenadigde van vers 28 noemen een vrouw vol van genade, zooals Pater Van Tichelen in zijn vertaling doet. Wij zijn wel op een gevaarlijk pad, wanneer we makarizoo vertalen door zalig spreken.

Met het andere afgeleide woord makarismos staat het evenzoo. Dat beteekent gelukkigig, gelukkigig-achting. Zoo vertaalt de Statenvertaling het in Gal. 4:15: "Welke was dan uw geluk-achting?" De Galatiërs achtten zich zoo gelukkigig over de prediking van Paulus, dat ze hem hun oogen wel hadden willen geven. Paulus gebruikt het woord voorts nog in Rom. 4:6 en 9. "David spreekt den mensch zalig, wien God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken. Deze zaligspreking dan, is die alleen over de besnijdenis of ook over de voorhuid?" Hier kan aan redding gedacht worden, maar waar makarios gelukkigig beteekent, is het beter, ook hier te vertalen: David acht den mensch gelukkigig. Deze gelukkigig-achting betreft den Jood en den Heiden.

Makarios beteekent gelukkigig, ook in de vijf en veertig gevallen, dat het door zalig vertaald is. Zalig in den overgeleverden zin, gered dus, worden we alleen door het werk, dat Christus gedaan heeft op Golgotha en niet door onze werken. En dan kunnen we meer of minder gelukkigig zijn; dat hangt voor een groot deel af van onzen wandel.

We worden niet gered, omdat we arm van geest zijn, omdat we treuren, omdat we zacht-moedig zijn, omdat we hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, omdat we barmhartig zijn of rein van hart of vreedzaam, of omdat we vervolgd worden om der gerechtigheid wil. (Matth. 5.) Dit alles redt ons niet van de zonde en van het verderf. Maar wanneer wij gered zijn, dan worden we des te gelukkiger, naarmate we meer arm van geest zijn, meer treuren, enz.

Simon Bar Jona is niet gered, omdat de Vader hem openbaarde, dat Jezus de Christus was, maar hij was er gelukkig door. (Matth. 16:17.)

Wanneer gij armen, verminkten, kreupelen, blinden ter maaltijd noodigt, dan wordt ge daarom niet gered, maar het maakt u gelukkig. (Luk. 14:14.)

“Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zoo gij ze doet,” (Joh. 13:17.) dat is wel geheel de rechtvaardiging uit de werken. Maar onze Heer heeft het zoo niet gezegd; Hij zei: “Gelukkig zijt gij, zoo gij ze doet.” De discipel is gelukkig, als hij den wil van den Meester doet; maar het doen van dien wil maakt een mensch nog niet tot een discipel.

“Indien gij gesmaad wordt om den naam van Christus, zoo zijt gij gelukkig,” zegt Petrus, maar hij zegt niet, dat die smaad u het eeuwige leven geeft.

“Zalig zijn de dooden, die in den Heer sterven, van nu aan.” (Openb. 14:13.) Dat is een van de vele teksten, waarvan een verkeerde toepassing wordt gegeven. Men leest het, alsof er stond: “Die in den Heer sterven, zijn terstond zalig;” zij behoeven niet te wachten op de opstanding. En men vergeet te lezen, wat er volgt: van nu aan. Wanneer is dat nu? Dat staat in het zevende vers: het is de ure Zijns oordeels, waarover het geheele hoofdstuk handelt. In die ure wordt de moeite zoo groot, dat zij, die in den Heer sterven, zalig, d.w.z. gelukkig worden boven hen, die in den Heer leven. “Van nu aan” is dat zoo, nu de ure des oordeels gekomen is. Anders is dat niet zoo. Dan kan leven in den Heer verkieslijker zijn. Rusten van den arbeid is juist niet beter dan de arbeid zelf. Maar in die ure des oordeels zijn zij gelukkig, die mogen sterven.

Makarios te vertalen door zalig, en soozoo te vertalen door zalig maken, dat kan verwarring stichten. De schijn wordt gewekt, dat wij gered worden door hetgeen wij zijn en doen, en zoo kan deze vertaling afbreuk doen aan het werk van Christus.

Laten we dus, waar we in de vertaling het woord zalig alleen

van den Heer Jezus heeft bestaan. Hij liet hen zien, wat er geschreven stond. Zij hadden verkeerde uitleggers gehad. Spreek met een Jood over de vraag, wie bedoeld wordt met den lijdenden knecht des Heeren in Jes. 52:13 tot 53:12, en hij zal u zeggen, dat dit het volk van Israël is. De Joodsche vertaling van Jesaja door A. B. Davids zegt, dat de profeet in verhouding tot het volk en Israël in verhouding tot de volken de kampioenen zijn van en lijden voor de monotheïstische Godsïdee. Zoo waren ook de discipelen onderwezen. En nu legt de Heer hun uit, wat de profeten gezegd hadden, door hen van de uitleggingen der menschen weer terug te brengen tot de eigen woorden der profeten. Hebt gij wel eens geteld, hoeveel maal ons van den Heer Jezus bericht is, dat Hij zeide: Gelijk geschreven is; hebt gij nooit gelezen? opdat vervuld zou worden; hoe leest gij? En hoeveel maal heeft Hij gezegd: Dat staat er wel zoo, maar dat moet eigenlijk zóó verstaan worden; de profeet heeft dat niet zoo bedoeld als het er staat; dat moet eerst nader uitgelegd worden, voordat een eenvoudig mensch het begrijpen kan?

Christus' uitleggen brengt ons tot de letter van de Schrift; Hij vertaalt het, zooals het er staat.

Over het algemeen heerscht onder ons het denkbeeld, dat men de Schrift niet zoo maar kan gelooven, maar dat ze eerst verklaard moet worden door... feilbare menschen, die soms in hun uitlegging niet hun geloof, maar hun ongelooft laten spreken. Zoo las ik onlangs een uitlegging van 1 Tim. 2:4: “God wil, dat alle menschen zalig worden.” De uitlegger geloofde dat niet, en dat is geen wonder, want dat gelooft bijna niemand. Maar hij wilde zich toch aan de Schrift houden, en daarom legde hij uit: “Alle menschen beteekent niet alle menschen, maar menschen van allerlei groep en stand en kring, en klasse; niet alle menschen hoofd voor hoofd.” En om dat te bewijzen, verwees hij naar het eerste vers, waar Paulus vermaant, smeekingen en voorbiddingen te doen voor alle menschen. Wat moest dat een lang gebed worden, wanneer in de kerk, in de gemeenschappelijke

ze eenvoudig, hij was een tolk, een taalman, zoals Gen. 42:23 zegt.

In onze vertaling komt het woord uitleggen ook nog voor in Hand. 18:26, waar de vrienden van Paulus, Aquila en Priscilla, aan Apollos den weg Gods nauwkeuriger uitleggen, en in Hand. 28:23, waar Paulus aan de Joden van Rome het koninkrijk Gods uitlegde, maar in deze twee teksten staat niet hermèneuoo, maar ektithemai, uitplaatzen, uiteenzetten. Aquila en Priscilla en Paulus kenden den weg Gods, en zetten voor hun hoorders uiteen, wat zij reeds geleerd hadden.

Nu heb ik opzettelijk één tekst achtergehouden, waar ook het woord dihermèneuoo gebruikt wordt. Wanneer de Heer Jezus op den opstandingsdag met twee mannen naar Emmaus wandelt, dan legt Hij hun uit in al de Schriften, wat van Hem geschreven is. (Luk. 24:27.) Zij hadden die Schriften wel gelezen, maar zij geloofden niet wat er stond. Dat de Messias door lijden tot Zijn heerlijkheid zou ingaan, dat stond er duidelijk genoeg, maar dat geloofden zij niet; hun leeraars hadden hun wel geleerd van de heerlijkheid, maar niet van het lijden. Daar wilde immers ook Petrus niet van weten. "Heer, wees U genadig, dat zal U geenszins geschieden," riep hij uit, toen de Heer er over begon te spreken. (Matth. 16:22.) De Heer noemde Petrus satanas, tegenstander; hij zei tot Kleopas en zijn vriend, dat ze onverstandig en traag van hart waren, en niet geloofden, wat Mozes en de profeten gesproken hadden. Toen legde Hij hun uit, wat van Hem geschreven was.

Dat deed Hij ook op den laten avond van denzelfden dag te Jeruzalem. "Dit zijn de woorden, die ik tot u sprak, als ik nog met u was, dat het alles vervuld moest worden wat van mij geschreven is in de wet van Mozes en de Profeten en Psalmen." En daarop volgen de merkwaardige woorden: "Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden, en Hij zeide tot hen: Alzoo is er geschreven." (Luk. 24:44-46.)

Uit deze twee geschiedemissen zien wij, waarin de uitlegging

ontmoeten, lezen gelukkig.
Laten we voor zalig maken en zalig worden lezen redden en gered worden.

Laten we voor zaligheid lezen redding.
En laten we Christus niet onzen Zaligmaker noemen, maar onzen Redder.

A. Lukkien

Men zegt mij, dat ik geen verstand heb van uitlegkunde, en dat ik toch uitleg. Het eerste geef ik aanstonds toe. Ik kan de Schrift niet uitleggen, maar al kon ik het, dan zou ik het toch niet willen, omdat ons nergens gezegd wordt, dat wij de Schrift moeten uitleggen. Wij moeten de Schrift gelooven, zooals de discipelen deden. (Joh. 2:22.)

Wat bedoelt de Schrift met het woord uitleggen? Dat is gemakkelijk na te gaan, want de woorden uitleggen, uitlegger, uitlegging komen in het z.g. Nieuwe Testament maar acht keer voor, en zeven daarvan staan in 1 Kor. 12 en 14, waar gesproken wordt over het spreken in vreemde talen in de samenkomsten der gemeente. In 1 Kor. 12:10 wordt onder de geestesgaven uitlegging der talen genoemd; in 12:30 lees ik: "Zijn ze allen uitleggers?" en in 14:5, 13, 26, 27 en 28 wordt telkens gesproken over het uitleggen van wat in een vreemde taal gesproken is, opdat allen zouden begrijpen, wat er gezegd is. Vertalen zou men dat uitleggen willen noemen.

En dat dit het juiste woord is, blijkt wel daaruit, dat de Statenvertaling het Grieksche woord *hermèneuoo* en de afgeleide woorden *dihermèneuoo* en *methermèneuoo* nog twaalf maal weergeeft door overzetten, waarmee zij vertalen bedoelt. Twaalf Hebreeuwsche en Arameesche woorden en namen worden gebruikt: *Emmanuel*, *Tabitha Kumi*, *Golgotha*, *Eli Lama Sabachtani*, *Messias*, *Barnabas*, *Elimas*, *Talitha*, *Rabbi*, *Kefas*, *Siloam* en *Melchizedek*, en dan volgt telkens: *hetwelk is, overgezet zijnde*.

We gaan dus veilig, wanneer we ook in 1 Kor. het woord *hermèneuoo* weergeven niet door uitleggen, maar door vertalen. Een van de vergaderden sprak in een vreemde taal, en hij zelf of een ander vertaalde het. Was er geen vertaler, dan was het beter, dat niet in een vreemde taal gesproken werd. Niets doet vermoeden, dat zulk een vertaler nadere verklaring gaf aan de woorden, die in een vreemde taal gesproken waren; hij vertaalde

22 Het slot van den Bijbel

Men stelt zich gewoonlijk voor, dat Openb. 21 en 22 het slot van den Bijbel is. In Openb. 20 hebben we het oordeel van den grooten witten troon, en dan, zoo meent men, is er niets meer dan de poel des vuurs voor de verdoemden, en de hemel voor de gezaligden. De hemel wordt dan, zoo zegt men, zinnebeeldig voorgesteld als een stad met gouden straten.

Wanneer we echter wat nauwkeuriger lezen, dan zien we in Openb. 21 en 22 verschillende dingen, die deze opvatting tegen spreken. Daar is nog de tweede dood, waarin de goddeloozen hun deel hebben. (21:8, 27.) Daar zijn nog volkeren, die zalig worden en in het licht van de stad wandelen; er zijn nog koningen, die hun heerlijkheid en eer in de stad brengen; (21:24.) de heerlijkheid en de eer der volkeren wordt nog in de stad gebracht. (21:26.) Er zijn nog heidenen (natiën) die genezing van noode hebben, (22:2) en de dienstknechten van God zullen nog als koningen heerschen in de eeuwen der eeuwen. (22:5.)

Indien dat een beschrijving is van den eindtoestand, die verder altijd zoo blijft, dan is dat niet in overeenstemming te brengen met wat Paulus zegt over het einde der eeuwen in 1 Kor. 15:22-28.

Volgens Paulus komt er een einde aan alle heerschappij. Eerst doet Christus te niet alle heerschappij en macht en kracht, zoodat er geen koningen meer zullen zijn. Vervolgens doet Hij als laatsten vijand den dood te niet en dat moet de tweede dood zijn. Als het de eerste dood was, die in Openb. 20:14 in den poel des vuurs wordt geworpen, dan zou de tweede dood nog als vijand overblijven, en Paulus zegt uitdrukkelijk, dat de dood als laatste vijand te niet gedaan wordt.

En wanneer Christus zoo alle heerschappij te niet gedaan zal hebben — er staat eigenlijk: buiten werking stellen, katargeo — dan houdt zelfs Zijn eigen heerschappij op. In Openbaring is

wat de feiten betreft, maar ook wat betreft de beweegredenen van de handelende personen, wat van geen menschenlijken geschiedschrijver gezegd kan worden. Welke schrijver zou zonder inspiratie bijv. 2 Sam. 24:1 hebben geschreven en over hetzelfde onderwerp 1 Kron. 21:1, ook al weer verschillend, omdat de schrijvers de zaak uit verschillend oogpunt zien? Laten we de geschiedboeken des Bijbels toch niet oppervlakkig lezen!

Dat de Psalmen alleen maar uitingen zouden zijn van het gemoed der dichters, is toch zeker niet vol te houden. Van zeer veel Psalmen is het zeer duidelijk, dat ze profetisch zijn. Bij aandachtige lezing zullen we steeds meer opmerken, dat ze op Christus zien of op de toekomstige geschiedenis van Israel. Ik durf het vermoeden uitspreken, dat we alle Psalmen profetisch zouden noemen, als wij ze maar goed verstonen.

En de geslachtsregisters? Voor mij persoonlijk hebben ze waarschijnlijk geen waarde; voor de gemeente van Christus ook niet, zoover ik zien kan. Maar wie zegt ons, welke waarde diezelfde registers zullen hebben, wanneer Israel opnieuw in zijn land woont en opnieuw in aanraking komt met de omwonende volken? Laten we toch, wat voor ons geen waarde schijnt te hebben, niet waardeloos verklaren. Wij doen zoo gaarne, of de geheele Bijbel om onzentwil bestaat, en dat is niet waar; om onzentwil zijn alleen de brieven van Paulus geschreven; de rest van de Schrift betreft anderen. En wanneer we daarin iets lezen, dat we niet kunnen begrijpen of niet kunnen rijmen, moeten we niet vertellen, dat het onbegrijpelijk of ongerijmd is. God geeft te Zijner tijd licht over de Schrift. Laten wij naar dat licht zoeken. Laten we de Schrift niet oordeelen, maar bescheiden omgaan met de woorden van den alleen wijzen God.

A. Lukkien

Hij Koning; in 1 Kor. 15 doet Hij afstand van de regeering. Dat staat in vers 24 en in vers 28.

Nu is het toch duidelijk, dat dit niet kan voorafgaan aan de beschrijving van Openb. 21 en 22. Paulus schrijft over het einde, de voleinding der eeuwen. In dat eindpunt van de eeuwen geeft Christus de heerschappij aan den Vader over, en dan is God alles in allen. Johannes schrijft over de laatste eeuw. Hij geeft geen beschrijving van "de lieflijkheen van 't zalig hemelleven." Over dat "zalig hemelleven" spreekt de Schrift nergens. Menschen stellen het zich voor als een paradijs, maar het paradijs is op de nieuwe aarde. (Vergelijk Op. 2:7 met 22:2.) Menschen stellen het zich ook voor als een stad met gouden straten, maar het nieuwe Jeruzalem daalt uit den hemel op de aarde neder. (21:10.) Van de heerlijkheid na de eeuwen zegt de Schrift maar één woord: "God zal zijn alles in allen."

Het is zoo jammer, dat wij gewoon zijn slordig de Schrift te lezen. Voor een deel heeft de vertaling daaraan schuld, die meer dan twintig maal schrijft: alle eeuwigheid, waar de Schrift zegt: eeuwen der eeuwen. De uitdrukking alle eeuwigheid wekt de gedachte aan eindeloosheid; de uitdrukking, die er staat: eeuwen der eeuwen, doet denken aan tijdperken. Op het tegenwoordige booze tijdperk (Gal. 1:4.) volgt het duizendjarige tijdperk van gerechtigheid; dan komt het oordeel en daarop volgt de heerlijkheid van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde, en daarvan wordt in Openb. 21 en 22 alleen de nieuwe aarde beschreven. Paulus, die den nieuwen hemel ook gezien heeft, zwijgt er over in 2 Kor. 12:1-5. (Lees daar in plaats van opgetrokken weggerukt, en lees 2 Petr. 3 na, om te weten wat de derde hemel is.)

Paulus schrijft het slot van den Bijbel. Hij zegt in Kol. 1:25, dat hem het rentmeesterschap aan de gemeente gegeven is, om te vervullen het woord Gods, het vol te maken. Al heeft dus Johannes de Openbaring misschien later geschreven, toch heeft Paulus het woord van God vol gemaakt, en het laatste, wat God ons aangaande de eeuwen medegedeeld heeft, moeten we dus bij Paulus zoeken. Het staat in 1 Kor. 15.

De Schrift noemt haar uitspraken Gods uitspraken, en ze gaat zelfs zoo ver, dat ze den tusschenschakel maar overslaat. In plaats van te zeggen: God zegt in de Schrift, zegt ze: De Schrift zegt. Een paar merkwaardige voorbeelden vinden we daarvan.

In Rom. 9:17 lezen we: "De Schrift zegt tot Farao: Hiertoe heb ik u verwekt," alsof dat een daad was van de Schrift. Evenzoo in Gal. 3:8, waar de Schrift te voren ziet, dat God de heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, en waar de Schrift aan Abraham het evangelie verkondigt, en in Gal. 3:22, waar de Schrift alles onder de zonde besluit, terwijl bedoeld wordt, dat God het doet.

Zoo vereenzelvigt God Zich met de Schrift. Zullen we dan nog twijfelen, of ze onfeilbaar is? We zouden dan aan Gods onfeilbaarheid twijfelen.

Maar — zegt iemand — ik kan gelooven, dat de profetieën geïnspireerd zijn, maar de geslachtsregisters van Genesis of Kronieken toch zeker niet? De geschiedenis der Israëlieten kan toch wel opgeschreven zijn zonder inspiratie. De Psalmen zijn toch zeker gemoedsuitingen van de dichters. De vier evangeliën verhalen dezelfde geschiedenissen op verschillende manier.

Wat dat laatste betreft: een geschiedenis wordt verschillend verhaald, wanneer men ze uit verschillend oogpunt beschouwt. Wanneer we in het oog houden, dat Mattheüs den Heer Jezus voorstelt als den Koning van Israel. Markus als den getrouwen Dienstknecht, Lukas als den idealen Mensch, Johannes als den Zoon van God, dan verwondert het ons niet meer, dat ze dezelfde verhalen zien in verschillend licht.

Hetzelfde kan men zeggen van de geschiedverhalen van het Oude Testament. Er is geen behandeling van de geschiedenis denkbaar, waarin niet de zienwijze van den schrijver tot uiting komt. Een S.D.A.P.-er zal onze vaderlandsche geschiedenis anders bespreken dan een N.S.B.-er, terwijl ze toch beide niet anders willen dan de waarheid. In de Schrift hebben we de geschiedenis beschreven door mannen, wier oogen door Gods Geest verlicht waren, en die daarom niet alleen onfeilbaar waren

we weten, dat Hij gesproken heeft, of heeft Hij dat niet? Maakt Hij Zich aan Zijn menschenkinderen bekend, of laat Hij ons den weg zoeken in de duisternis?

Zeg nu niet, dat Hij Zelf wel tot mijn ziel spreekt, zoo ik maar aandachtig luister, want hoe zal ik weten, of hetgeen ik in mijn ziel waarneem, van Hem is of van mij zelf, of misschien van een boozen geest, die zich verandert in een engel des lichts?

Wij hebben behoefte aan een geopenbaarde waarheid, waaraan we alles kunnen toetsen. De Roomsche beweert, dat de kerk in haar ambtsdragers leergezag heeft; de Protestant kent dat gezag toe aan belijdenisschriften en kerkvergaderingen, of anders aan geleerde mannen. Allen geven de beslissing over wat Goddelijk is of niet, in de handen van feilbare menschen. De Schrift zegt, dat zij het ons zeggen kan, omdat ze van God ingegeven is. Wanneer ze dat niet is, dan kunnen we gerust zeggen, dat we van deze dingen niets weten met zekerheid. Dan blijft het bij verneederde van den godsdienstigen mensch.

De Heer Jezus en Zijn apostelen beroepen zich voortdurend op het getuigenis der Schrift. "Er staat geschreven." "Hebt gij niet gelezen?" "Opdat de Schrift vervuld zou worden." Hoeveel keer leest ge dat wel?

Paulus noemt in Rom. 1:2 het z.g. Oude Testament de heilige Schriften; in Rom. 16:26 spreekt hij over de profetische Schriften, waarin wat van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest en nu geopenbaard is, bekend is gemaakt, en hij bedoelt daarmee klaarblijkelijk zijn eigen brieven, die Petrus ook tot de Schriften rekent. (2 Petr. 3:15,16.)

Paulus noemt de Schriften, die aan Israel waren toebedruwd, de woorden Gods. (Rom. 3:2.) Hij zegt van het woord, dat hij zelf onder de Thessalonicenzen predikte, dat het niet der menschen woord is, maar waarlijk Gods woord. (1 Thess. 2:13.) De Bereërs van Hand. 17:11 hoorden van Paulus een nieuwe boodschap, en om te weten, of ze die konden vertrouwen, onderzochten ze dagelijks de Schriften, of deze dingen alzoo waren.

Slotwoord

Lezer, wat is de Schrift voor u? Woorden van God of woorden van menschen?

Hebben we in de Schrift woorden voor ons, die God aan profeten en apostelen heeft gegeven, om ze zoo te schrijven als ze gedaan hebben, zoodat wij er niets aan mogen veranderen, ook niet in onze vertalingen?

Of hebben we woorden, geschreven door vrome, wijze, heilige mannen, die ons vertellen, hoe zij denken over God en Goddelijke dingen, over den mensch en zijn lot; die soms in heilige geestdrift boven zich zelf uit zijn gegaan, zoodat ze bij het nalezen soms vroegen: "Heb ik dat geschreven?" maar die toch bij hun denken konden dwalen?

Eén van tweeën: de Schrift is wat zij zegt te zijn, de openbaring, die God van den hemel aan de menschen heeft gegeven, of ze is dat niet, en dan is ze niet betrouwbaar, want dan hebben de schrijvers zich vergist in den oorsprong van wat ze schreven.

Wat de Schrift voor mij is, behoeft ik u niet meer te zeggen na alles wat ge lezen hebt. Wat is de Schrift voor u?

Die vraag is noodig, omdat achtenswaardige, geleerde, vrome mannen ons tegenwoordig vertellen, dat de Schrift het werk is van apostelen en profeten.

"Ge moet luisteren naar wat God in uw eigen hart tot u zegt," zoo zegt men tot mij. Maar hoe zal ik weten, of ik daar de stem hoor van God, van mij zelf of van den booze?

De Heer Jezus overwon Satan met het woord: "Daar staat geschreven!"

A. Lukkien

(en, ook) weg. De vertaling Brouwer heeft dat gedaan en het vervangen door inderdaad. Maar wie de Schrift vertaalt, mag niet zoo slordig met de woorden omgaan. Dan geeft hij zijn eigen gedachten in plaats van die der Schrift.

De eenige manier, om in dezen tekst alle Grieksche woorden te gebruiken, is te lezen: "Elke Schrift is Godgeblazen en is nuttig tot onderwijzing," of, wat op hetzelfde neerkomt: "Alle Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot leering," zooals de Statenvertaling het heeft.

En zoo zegt de Schrift dus in 2 Tim. 3:16 van zich zelf, dat ze geïnspireerd is. Geïnspireerd is eigenlijk een onvolledige manier van zeggen. Van het straks genoemde werkwoord pneoo komt pneuma, blazing, het woord, dat bijna altijd door geest vertaald is. We zouden dus ook kunnen zeggen: Alle Schrift is Godgegeest. Het Latijnsche woord voor geest is spiritus. Geïnspireerd wil dus zeggen: ingegeest, en daarbij zegt men niet door wien. Men kan ook wel door een verkeerden geest geïnspireerd zijn. Volledig zou men moeten zeggen: door God geïnspireerd.

De Schrift is van God ingegeven, zegt de Schrift, en ze geeft daarvoor geen bewijzen. Ze laat het aan ons over, dat te gelooven of niet te gelooven. Gelooven wij dit woord van Paulus, dan hebben we een onfeilbare Schrift, die ons alles onderwijst, wat God wil, dat wij zullen weten; dan hebben we een toets steen, waaraan we alle leeringen der menschen kunnen keuren; dan worden we niet geslinderd door al de meeningen van den dag, die het heden heel anders zeggen dan tien jaren geleden; dan weten we wat het Gode behaagd heeft ons bekend te maken van Zijn werk in het verleden en van Zijn plannen voor de toekomst.

Gelooven we dit woord van Paulus aan Timotheüs niet, dan hebben we geen onfeilbare Schrift, en daar we ook geen onfeilbare menschen hebben, die ons kunnen zeggen, welke Schriftwoorden nu wel van Gods Geest doordrongen zijn en welke niet, hebben we bijgevolg volstrekt geen zekerheid en kunnen we omgevoerd worden met elken wind der leer. Heeft God gesproken, zoo, dat

Schrift en Leer - Tweede Bundel door A. Lukkien.

Aan den lezer

Met mijn opstellen in de Geldersche Post, waarvan weer een aantal in dit boekje gebundeld zijn, heb ik maar één bedoeling, en dat is deze: Ik wensch u op te wekken, de Schrift zelf te lezen, en alle leersteisels en belijdenisschriften, alle leeringen van menschen, hoe geleerd en hoe vroom ze ook mogen zijn, in de eerste plaats dus wat ik schrijf, te toetsen aan de eenvoudige woorden der Schrift. Ik wijs u in dit boekje een en ander aan, dat ik gevonden heb; ik hoop, dat gij nog veel meer zult vinden. De Schrift is onuitputtelijk; we hebben veel te veel verzuimd, haar aandachtig te lezen, en we hebben te veel geluisterd naar wat de menschen ons leerden, zonder na te gaan, "of deze dingen alzo waren."

vertaald: Elke Schrift Godeblazen en nuttig.

In plaats van *en* kan men lezen *ook*; dat zijn twee woorden, die niet in beteekenis verschillen, maar alleen in gebruik. Ons woord *en* luidt in het Zweedsch och, in het Deensch og.

Van grooter belang is de vertaling van het woord theopneustos. Theos is God. Pneustos komt van het werkwoord pneoo, blazen, dat van den wind gebruikt wordt: de wind blaast waarheen hij wil. (Joh. 3:8.) Theopneustos is dus: Godeblazen. Het zegt, dat een woord door God ingeblazen is. (Wij gebruiken het woord inblazingen gewoonlijk in ongunstigen zin, maar dat is een kwestie van gebruik; men kan even goed zeggen, dat iets goeds ingeblazen wordt.)

Paulus spreekt hier dus over een Schrift, die door God ingeblazen is. De vertaling: door God ingegeven, zegt hetzelfde. Maar de vertaling: van Gods Geest doordrongen, zegt niet geheel hetzelfde; men denkt bij die uitdrukking aan een hoedanigheid van het Schriftwoord, en niet aan den oorsprong.

Het belangrijkste echter is, dat in het Grieksch, zooals gewoonlijk in dergelijke zinnen, het woord *is* niet voorkomt. In het Nederlandsch kan dat woord niet gemist worden, en nu is de allesbeheerschende vraag: Moet het één maal of twee maal gebruikt worden? De Statenvertaling geeft het twee maal. Alle Schrift *is* van God ingegeven en *is* nuttig. Dat is een goede vertaling en is verstaanbaar. Men kan echter ook het eerste *is* weglaten, en de woorden: van God ingegeven, beschouwen als een bepaling van het woord Schrift, en lezen dus: Alle Schrift, van God ingegeven, of wel: Alle van God ingegeven Schrift is ook nuttig tot leering. Daarbij moet dan het woord *en* vervangen worden door *ook*, wat op zich zelf geen bezwaar is. Maar juist dat woord *ook* geeft moeilijkheid. Bij *ook* (en ook bij *en*) is er sprake van twee: ook nuttig en ook nog wat anders. Maar wat dan? Dat staat niet in den tekst en ook niet in het verband. We zouden willen lezen: Alle van God ingegeven Schrift is nuttig tot onderwijzing, maar dan laten we het Grieksche woord kai

24 De ingeving der Schrift

Er is maar één tekst in het z.g. Nieuwe Testament, waar gezegd wordt, dat de Schrift van God ingegeven is: 2 Tim. 3:16, waar de Statenvertaling zegt: “Alle Schrift is van God ingegeven en is nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is.” Petrus zegt iets dergelijks: “De profetie is voortijds niet voortgebracht door den wil des menschen, maar de heilige menschen Gods, van den heiligen Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.” (2 Petr. 1:21.) Maar Petrus spreekt daar uitsluitend over de profetie, niet over de geheele Schrift.

Paulus daarentegen spreekt over de Schrift. Al de Schrift, men kan ook vertalen: elke Schrift, en dat is een terugslag op het vorige vers, waar gezegd wordt, dat Timotheüs van kinds af de heilige Schriften geweten heeft. Wanneer Paulus en Timotheüs spreken over de Schriften, de heilige Schriften, dan bedoelen ze, wat wij tegenwoordig het Oude Testament noemen, de Wet en de Profeten en de Psalmen, zooals die verzameling boeken genoemd wordt in Luk. 24:44. Met de Wet worden dan bedoeld de vijf boeken van Mozes; Jozua, Richteren, Samuel en Koningen heeten de vroegere profeten, Jesaja tot Maleachi de latere profeten, terwijl de overige boeken, ook Daniël, tegenwoordig de geschriften heeten. Van die Schriften nu, die Timotheüs van kinds af heeft geweten, zegt Paulus: Elke Schrift is van God ingegeven.

Dat woord is door verschillende vertalers anders vertaald. Sommigen lezen: “Alle Schrift, door God ingegeven, is ook nuttig tot onderwijzing, enz.” Prof. Brouwer vertaalt: “Ieder van Gods Geest doordrongen Schriftwoord is inderdaad nuttig.” Bij deze twee lezingen kan men de gevolgtrekking maken, dat sommige Schriftwoorden van God ingegeven, van Gods Geest doordrongen zijn, en andere niet. Om in dezen zekerheid te hebben, moeten we ons wenden tot het Grieksch. In het oorspronkelijke staat: Pasa grafé theopneustos kai oofelimos, dat is zoo letterlijk mogelijk

De Schrift zegt van zich zelf, dat ze het einde is van alle tegenspreking. Ze noemt de boeken, die wij het Oude Testament noemen, de woorden Gods. (Rom. 3:2.) Paulus noemt wat hij predikt het woord van God, (1 Thess. 2:13.) en Petrus stelt wat Paulus geschreven heeft, op één lijn met de geschriften van Mozes en de profeten. (2 Petr. 3:16.) De Schrift eischt onvoorwaardelijke aanneming van wat zij zegt.

Nu kan ik dat natuurlijk tegenspreken. De Schrift zegt wel, dat ik dat niet mag, maar ik kan zeggen, dat de Schrift dat gezag niet heeft. Ik kan ze beschouwen als het werk van feilbare menschen, waarvan ik een deel gaarne als goed en waar en schoon erken, maar waarvan ik andere deelen betwijfel, verwerp, bestrijd. Ik kan, als een eerlijk, denkend mensch, kritiek op de Schrift uitoefenen. En dan zegt de Schrift tot mij, kritikus: "Niet gij hebt mij te oordeelen, maar ik u." Het woord van God van Hebr. 4:2,4,7 noemt zich in vers 12 een kritikus, een oordeelaar van de gedachten en overleggingen des harten. Maar daarop kan ik antwoorden: "Gij, Schrift van menschen, die twintig en dertig eeuwen geleden leefden, matigt u een gezag aan, dat u niet toekomt."

Maar ik kan ook de Schrift aannemen, zooals een kind het woord van zijn vader aanneemt. Een kind heeft ook zijn gedachten over de dingen, die het waarneemt, maar als zijn vader hem zegt, dat hij verkeerd ziet, dan neemt het kind dat aan, en buigt zich onder de meerdere wijsheid van zijn vader.

De lezer, die de moeite heeft genomen om te lezen wat ik tot dusver in de Geldersche Post geschreven heb, zal hebben opgemerkt dat ik die laatste houding heb aangenomen. Voor mij is de Schrift de openbaring, die God aan de menschen heeft gegeven. Ik verdedig dat standpunt niet; voor mij is dat niet noodig, want het is een stuk van mijn levensgeschiedenis. Voor wie op een ander standpunt staat, zou mijn verdediging vruchte-

looze moeite wezen. Ik hoop dus, dat de lezer mij eenvoudig zal nemen, zooals ik ben: iemand die de Schrift gelooft, ook waar hij ze niet kan begrijpen.

Maar wanneer ik de Schrift erken als gezaghebbend, dan bedoel ik daarmee de Schrift niet in vertaling, maar in den grondtekst. Vertalingen hebben fouten; ze zijn gemaakt door menschen, die, denkbeelden in hun hoofd hadden, en onwillekeurig oefenen die denkbeelden invloed uit op de vertaling, *als de vertaler niet op zijn hoede is*. Wie de Schrift vertaalt, moet een machine wezen, die geen eigen denkbeelden heeft.

In den loop van zooveel eeuwen zijn in de leer der kerk wel denkbeelden ingeslopen, die niet met de Schrift overeenkomen, maar die zoo lang herhaald zijn, dat we nu al geslachten achtereen gemeend hebben, dat ze naar de Schrift zijn, en we hebben teksten in de Schrift meenen te vinden om leeringen te bewijzen, die met de Schrift in strijd zijn. En de macht der traditie is zoo sterk, dat wij wat vorige geslachten ons geleerd hebben, zoo maar overnemen, overtuigd, dat het naar de Schrift is. Tot iemand ons opmerkzaam maakt, of tot we zelf opeens de tegenspraak zien.

Het is mijn bedoeling, in de Geldersche Post niets anders te doen, dan den lezer opmerkzaam te maken op wat er in de Schrift staat. Ik wensch geen uitleggingen te geven, maar aanwijzingen, meer niet. Mijn eenig streven is: de Schrift te plaatsen tegenover de overlevering.

Ik sta in dit streven niet alleen. Zelf onderzoek ik, maar er zijn velen, die dat doen. Terugkeeren tot de letter van de Schrift, zonder uitlegging, dat doen tegenwoordig velen in vele landen. Van Engeland en Amerika is het uitgegaan, en tegenwoordig weet ik van velen in de Engelsch sprekende landen, maar ook in Duitschland, in Denemarken, in Zweden, in Italië, in Spanje, tot zelfs in China en Japan, die met dit doel de Schrift bestudeeren. In Amerika heeft deze beweging al sedert vele jaren een tijdschrift; in Duitschland en Zweden sedert enkele jaren. In

Amerika bestaat reeds een concordante vertaling van de Grieksche Schriften; in Duitschland is men daaraan bezig, terwijl ook een begin is gemaakt met de bewerking van de Hebreeuwsehe Schriften.

Het is een beweging, anders niet; een streven om de Schrift beter te verstaan. Er is geen gedachte aan het vormen van een nieuwe kerk of partij. De bedoeling is alleen, om de Schrift weer te lezen, zooals men ze las in den tijd, toen er nog geen geloofsbelijdenissen en geen uitlegkundige boeken waren. Opnieuw beginnen dus; verder teruggaan dan Luther en Calvijn hebben gedaan. Die keerden terug tot Augustinus en Athanasius; zoo deden ook onze vaders, blijkens het slot van art. IX der Nederl. Geloofsbelijdenis. Wij wenschen terug te gaan tot de Schrift zelf.

Nog iets. Toen vóór de uitvinding van de boekdrukkunst de Schriften overgeschreven moesten worden, zijn er natuurlijk wel fouten gemaakt. Mannen als Tischendorf, Westcott en Hort, Weiss hebben door het vergelijken van eenige duizenden handschriften getracht een zuiveren tekst vast te stellen. Resultaat van al dien arbeid is het Grieksche N.T. van Eberhard Nestle, dat tegenwoordig algemeen in gebruik is. Zonder iets af te dingen op de groote waarde van dit werk, gebruiken wij het toch voor onze studie niet; wij gebruiken de drie oudste handschriften, die bekend zijn: het Sinaitische uit de 4e eeuw, het Vatikaansche eveneens uit de 4e eeuw, en het Alexandrijnsche uit de 5e eeuw. Vooral het eerste is van groot belang, omdat het eenige malen gecorrigeerd is door verschillende personen, wat nog te zien is aan de hand van schrijven.

Dat we juist ons wenden tot deze oudste handschriften, doen we in de overtuiging, dat fouten lichter ontstaan dan verdwijnen. Gelukkig echter is er tusschen Nestle en de oude handschriften bijna nergens een noemenswaard verschil.

A. Lukkien